1. De vrijheid van vestiging houdt meer in dan het recht om binnen de Gemeenschap één vestiging te hebben en omvat mede de mogelijkheid om, met inachtneming van de voor het beroep geldende gedragsregels, binnen de Gemeenschap meer dan één centrum van werkzaamheid in te richten en te behouden. Dit geldt eveneens voor een in een Lid-Staat gevestigde loontrekkende, die daarnaast in een andere Lid-Staat als zelfstandige werkzaam wil zijn.

2. De artikelen 48 en 52 EEG-Verdrag verzetten zich tegen elke nationale regeling die gemeenschapsonderdanen minder gunstig behandelt, wanneer zij op het grondgebied van meer dan een Lid-Staat werkzaam willen zijn. Zij moeten derhalve aldus worden uitgelegd, dat zij eraan in de weg staan, dat een Lid-Staat aan op zijn grondgebied werkzame zelfstandigen die daarnaast nog in loondienst werkzaam zijn, vrijstelling van de bijdragen ontzegt, die in de nationale regeling houdende het sociaal statuut der zelfstandigen zijn voorzien, op grond dat de arbeid in loondienst die een recht op vrijstelling kan doen ontstaan, wordt verricht op het grondgebied van een andere Lid-Staat.

RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 143/87 *

I — De feiten en het procesverloop

A — *De toepasselijke nationale regeling*

Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen (Belgisch Staatsblad van 29.7.1967), regelt de bijdragen verschuldigd door „ieder natuurlijk persoon, die in België een beroepsbezigheid uitoefent uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of door een statuut verbonden is" (artikel 3, § 1).

Als beroepsbezigheid in de zin van die bepaling wordt beschouwd de uitoefening van een mandaat in een vennootschap, behalve indien is bewezen dat dit mandaat kosteloos wordt uitgeoefend (artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 19.12.1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het Koninklijk Besluit nr. 38 van 27.7.1967, Belgisch Staatsblad van 28.12.1967).

Wat de verschuldigde bijdragen betreft, bepaalt artikel 12, § 2, van Koninklijk Besluit nr. 38, zoals gewijzigd bij wet van 12 juli 1972 (Belgisch Staatsblad van 14.7.1972), dat

„de onderworpene die, naast de bezigheid die aanleiding geeft tot onderwerping aan dit besluit, gewoonlijk en hoofdzakelijk een

* Procestaal: Frans.

andere beroepsbezigheid uitoefent, geen bijdrage is verschuldigd indien zijn bedrijfsinkomsten als zelfstandige" een bepaald bedrag niet bereiken.

De gewoonlijk en hoofdzakelijk uitgeoefende beroepsbezigheid, bedoeld in artikel 12, § 2, is gepreciseerd in artikel 35 van het Koninklijk Besluit van 19 december 1967, zoals gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 15 juli 1970. Dit artikel bepaalt:

„1. Voor de toepassing van artikel 12, § 2 van het Koninklijk Besluit nr. 38 wordt de onderworpene geacht, benevens de beroepsbezigheid als zelfstandige, gewoonlijk en hoofdzakelijk, een andere beroepsbezigheid uit te oefenen gedurende het jaar waarvoor de bijdragen verschuldigd zijn:

a) wanneer zijn bezigheid als arbeider, bediende, mijnwerker of onder Belgische vlag varende zeeman beantwoordt aan het begrip gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling in de zin van het op deze werknemers toepasselijk pensioenstelsel;

b) wanneer, indien zijn bezigheid behoort tot een ander pensioenstelsel gevestigd door of krachtens een wet, een provinciaal reglement of door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, deze bezigheid gedurende het jaar loopt over ten minste acht maanden of 200 dagen of, zo het prestaties in dag- of avondonderwijs betreft, overeenkomt met ten minste 6/10e van het uurrooster voorzien voor de toekenning van een volledige bezoldiging.

2. ...

3. Voor de toepassing van dit artikel wordt een beroepsbezigheid in dienst van een internationaal of supranationaal organisme, waarvan België deel uitmaakt, gelijkgesteld met een beroepsbezigheid als arbeider of bediende, naar gelang van het geval, in de zin van § 1, a)."

B — *Ontstaan en ontwikkeling van het hoofdgeding in zaak 143/87*

Christopher Stanton, van Britse nationaliteit, verricht arbeid in loondienst in het Verenigd Koninkrijk en betaalt uit dien hoofde bijdragen aan de Britse sociale-zekerheidsregeling voor loontrekkenden.

Verder is Stanton sedert 1979 bestuurder van de Belgische verzekeringsmaatschappij „l'Étoile 1905", een dochteronderneming van zijn Britse werkgeefster. In die hoedanigheid neemt hij tijdens bepaalde periodes van het jaar deel aan de vergaderingen van de raad van bestuur van „l'Étoile 1905" te Brussel. Op grond van die werkzaamheid werd Stanton in België ambtshalve aangesloten bij de Nationale hulpkas voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen.

Het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen, hierna het RSVZ, vorderde van Stanton en van de met hem hoofdelijk verbonden vennootschap „l'Étoile 1905" betaling van de bijdragen voor het vierde kwartaal van 1979 en voor de eerste twee kwartalen van 1980.

Op 29 december 1982 daagden Stanton en de NV „l'Étoile 1905" het RSVZ voor de Arbeidsrechtbank te Brussel om te doen verklaren voor recht, dat Stanton niet voldeed aan de in de Belgische regeling gestelde voorwaarden om onder het sociaal statuut der zelfstandigen te vallen en dat Stanton en de NV „l'Étoile 1905" derhalve niet als

hoofdelijk verbonden bijdrageplichtigen konden worden beschouwd.

Op 21 september 1984 daagde het RSVZ op zijn beurt Stanton en „l'Étoile 1905" voor de Arbeidsrechtbank te Brussel om hen te doen veroordelen tot betaling van de bijdragen. Bij vonnis van 27 november 1986 voegde de Arbeidsrechtbank deze twee zaken en gelastte zij de heropening van de debatten.

Stanton verzocht om vrijstelling van bijdrage op grond van artikel 12, § 2, van het Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967 en artikel 35, § 1, van het Koninklijk Besluit van 19 december 1967.

Het RSVZ voerde aan dat uit de genoemde bepalingen van de Belgische regeling duidelijk blijkt, dat de Belgische regering nooit de bedoeling heeft gehad om vrijstelling van bijdrage te verlenen voor werknemers die hun voornaamste werkzaamheid in het buitenland verrichten en uit dien hoofde vallen onder een pensioenstelsel dat wordt geregeld door een buitenlandse wet die in België niet kan worden toegepast.

Volgens Stanton gaat de stelling van het RSVZ in tegen de door het EEG-Verdrag en de gemeenschapsregeling gewaarborgde beginselen van gelijke behandeling en vrij verkeer van diensten.

De Arbeidsrechtbank te Brussel (Dertiende kamer) heeft de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de navolgende vragen:

„1) Is de weigering van een Lid-Staat om een onderdaan van een andere Lid-Staat, die in de eerste Lid-Staat diensten verricht, geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van de betaling van de sociale-zekerheidsbijdragen die hij krachtens het sociaal statuut der zelfstandigen verschuldigd is uit hoofde van de arbeid als zelfstandige die hij aldaar als bijkomstige bezigheid verricht, terwijl zijn hoofdbezigheid die is van loontrekkende vallende onder de desbetreffende regeling van de andere Lid-Staat, zulks op de enkele grond dat hij zijn ‚gewoonlijke en hoofdzakelijke' werkzaamheden als loontrekkende uitoefent buiten het grondgebied van de Lid-Staat waar de dienst wordt verricht, verenigbaar met de inhoud en/of de strekking van de artikelen 7, 8, leden 1 en 7, 52, 59, eerste alinea, 60, derde alinea, en 65 van het Verdrag van Rome van 25 maart 1957 tot oprichting van de EEG (in België goedgekeurd bij wet van 2 december 1957) ?

2) Zo neen, is artikel 35, § 1 en 3, van het Belgisch koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het K. B. nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, dan niet onverenigbaar met de toepasselijke gemeenschapsbepalingen, wanneer het met ‚andere beroepsbezigheid' dan die van zelfstandige enkel doelt op een bezigheid die in elk geval in België wordt uitgeoefend, zelfs wanneer de tekst dit niet uitdrukkelijk bepaalt ?"

Het verwijzingsvonnis is op 11 mei 1987 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door:

— Chr. Stanton en de NV „l'Étoile 1905" te Brussel, vertegenwoordigd door J. Bayart en F.-X. de Dorlodot, advocaten te Brussel;

— het RSVZ, vertegenwoordigd door zijn adjunct-administrateur-generaal J. Lejuste;

— de Belgische regering, vertegenwoordigd door J. Buchmann, minister van Middenstand, als gemachtigde;

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur E. Lasnet, bijgestaan door F. Herbert, advocaat te Brussel, als gemachtigden.

Bij beschikking van 30 november 1987, gegeven krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering, heeft het Hof de zaak naar de Derde kamer verwezen.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Samenvatting van de bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

Stanton en *„l'Étoile 1905"* merken allereerst op, dat volgens artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 19 december 1967 de uitoefening van een mandaat van bestuurder van een vennootschap die zich met een exploitatie van winstgevende aard bezighoudt, wordt vermoed een werkzaamheid te zijn die onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandigen met zich meebrengt; dit vermoeden kan worden weerlegd op voorwaarde dat de kosteloosheid van het mandaat bewezen wordt. Volgens de rechtspraak van het Belgische Hof van Cassatie, blijkend uit het arrest van 2 juni 1980 (*Pasicrisie* 1980, I, blz. 1211), kan dit bewijs slechts worden geleverd door overlegging van de beraadslaging van het bevoegde orgaan van de vennootschap waaruit die kosteloosheid blijkt.

Stanton en „l'Étoile 1905" verklaren, dat dit bewijs voor geen enkele bestuurder van de vennootschap — Belg of buitenlander — geleverd is kunnen worden, doch wijzen erop dat enkel Stanton ambtshalve is aangesloten en dat het RSVZ enkel tegen deze laatste een vordering tot betaling van de bijdragen heeft ingesteld.

Zij zijn dan ook van mening, dat de vragen die in feite voor de nationale rechter rijzen, aldus kunnen worden geformuleerd, dat ook rekening wordt gehouden met de reeds aangehaalde bewoordingen van de nationale regeling, welke erop gericht zijn, met betrekking tot het bewijs van het niet-vervuld zijn van de voorwaarden voor onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandigen, aan de onderdanen van een Lid-Staat die in België diensten verrichten, strengere eisen te stellen dan aan de eigen onderdanen.

Zij verklaren allereerst, dat volgens de rechtspraak van het Hof, met name de arresten van 3 december 1974 (zaak 33/74, Van Binsbergen, Jurispr. 1974, blz. 1299), 18 januari 1979 (gevoegde zaken 110 en 111/78, Van Wesemael, Jurispr. 1979, blz. 35) en 17 december 1981 (zaak 279/80, Webb, Jurispr. 1981, blz. 3305), artikel 59 van het Verdrag, waaronder de uitoefening van een mandaat van bestuurder van een vennootschap valt, particulieren rechtstreeks rechten toekent die door de nationale rechterlijke instanties moeten worden beschermd.

Vervolgens wijzen zij erop dat, gelijk het Hof in zijn arrest van 3 februari 1982 (gevoegde zaken 62 en 63/81, Seco, Jurispr. 1982, blz. 223) overwoog, het in de artikelen 7 en 59 van het Verdrag geformuleerde verbod van discriminatie op grond van de nationaliteit, ziet op elke verkapte vorm van discriminatie die, hoewel gebaseerd op schijnbaar neutrale criteria, in feite tot hetzelfde resultaat leidt.

Volgens hen vloeit uit deze rechtspraak voort, dat de ongelijke behandeling zonder objectieve rechtvaardigingsgrond van de enige Britse bestuurder van de vennootschap op twee punten in strijd is met de genoemde bepalingen van het Verdrag, te weten doordat:

i) voor het bewijs van het niet-vervuld zijn van de voorwaarden voor onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandigen (het bewijs van de kosteloosheid van het mandaat) aan de onderdanen van de andere Lid-Staten strengere eisen worden gesteld dan aan de eigen onderdanen;

ii) aan gemeenschapsonderdanen vrijstelling van bijdrage aan de regeling voor zelfstandigen wordt geweigerd, wanneer de arbeid in loondienst die normaliter aanleiding geeft tot deze vrijstelling, wordt verricht buiten het grondgebied van de Lid-Staat waar de dienstverrichting plaatsvindt.

Het *RSVZ* is het niet eens met de opmerkingen van Stanton en „l'Étoile 1905" en voert allereerst aan, dat artikel 59 van het Verdrag geen rechtstreekse werking kan hebben, daar het voor zijn werking afhankelijk is van uitvoeringsverordeningen vastgesteld door de Raad op grond van artikel 7, tweede alinea, van het Verdrag. Verordening nr. 1390/81 van de Raad van 12 mei 1981 houdende uitbreiding van verordening nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale-zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, tot zelfstandigen en hun gezinsleden (PB 1981, L 143, blz. 1) is evenwel eerst in werking getreden op 1 juli 1982, dat wil zeggen na de voor het geschil relevante periode.

Verder voert het RSVZ aan, dat de omstreden Belgische regeling geen discriminerende gevolgen heeft, daar zij zonder onderscheid wordt toegepast op personen die zich in een identieke situatie bevinden.

Tot staving van deze stelling verklaart het RSVZ allereerst, dat de situatie van een werknemer die in het Verenigd Koninkrijk arbeid in looondienst en in België een werkzaamheid als zelfstandige verricht, niet kan worden vergeleken met die van een werknemer die al zijn werkzaamheden in België verricht.

Volgens het RSVZ valt de in een andere Lid-Staat gewoonlijk en hoofdzakelijk verrichte arbeid in loondienst onder een specifieke regeling van die Lid-Staat; bij gebreke van een internationale sociale-zekerheidsovereenkomst waarbij het probleem van de dubbele onderwerping in een geval als dit in het hoofdgeding wordt geregeld, kan de buitenlandse wettelijke regeling evenwel geen gevolgen hebben voor de toepassing van de Belgische sociale wetgeving.

Uit het reeds genoemde artikel 35 van het Koninklijk Besluit van 19 december 1967 blijkt overigens, dat de arbeid in loondienst die aanleiding kan geven tot toekenning van de vrijstelling van bijdrage, moet vallen onder een pensioenstelsel in de zin van de Belgische wettelijke regeling met uitsluiting van alle door een buitenlandse wettelijke regeling ingerichte pensioenstelsels; de enige uit-

zondering betreft werkzaamheden in dienst van een internationaal organisme waarvan België deel uitmaakt.

Het RSVZ stelt voor op de vragen van de nationale rechter te antwoorden, dat de omstreden bepalingen van de Belgische regeling niet in strijd zijn met enige bepaling van het EEG-Verdrag voor de voor het geding relevante periode, die is gelegen vóór de inwerkingtreding van de reeds genoemde verordening nr. 1390/81 van de Raad van 12 mei 1981.

De Belgische regering verklaart dat zij het standpunt van het RSVZ deelt.

Zij wenst niettemin erop te wijzen dat, gezien de vóór de vaststelling van voormelde gemeenschapsregeling aan de Lid-Staten gelaten bevoegdheid, enkel de bepalingen van de nationale wettelijke regelingen die met de fundamentele doelstellingen van het Verdrag, zoals het beginsel van non-discriminatie tussen nationale onderdanen en onderdanen van andere Lid-Staten, in strijd waren, konden worden aangevochten.

De bestreden Belgische regeling is echter zonder onderscheid van toepassing op eigen onderdanen en gemeenschapsonderdanen en bevat noch creëert onrechtstreekse discriminatie van onderdanen van andere Lid-Staten.

De nationale regeling is dan ook in overeenstemming met de beginselen die het Hof heeft omschreven in rechtsoverweging 18 van het arrest van 28 juni 1978 (zaak 1/78, Kenny, Jurispr. 1978, blz. 1489), volgens welke het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit „niet doelt op eventuele verschillen in behandeling die van Lid-Staat tot Lid-Staat kunnen voortvloeien uit de verschillen tussen de wettelijke regelingen der onderscheiden Lid-Staten, mits deze regelingen op grond van objectieve criteria en ongeacht de nationaliteit der betrokkenen gelden voor al degenen op wie hun voorschriften van toepassing zijn".

De Belgische regering stelt voor de gestelde vragen te beantwoorden als volgt:

„De weigering om een diensten verrichtend onderdaan van een andere Lid-Staat geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van de betaling van de sociale-zekerheidsbijdragen die hij als zelfstandige verschuldigd is, op de enkele grond dat hij zijn gewone en hoofdzakelijke beroepsbezigheden uitoefent buiten het grondgebied van de staat waar de diensten zijn verricht, is niet in strijd met de inhoud en de strekking van de artikelen 1, 7, 8, 52, 59, eerste alinea, 60, derde alinea, en 65 van het Verdrag van Rome van 25 maart 1957 tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap.

Met betrekking tot de periode vóór de inwerkingtreding van verordening nr. 1390/81 van 12 mei 1981 zijn de bepalingen van artikel 35, § 1, van het koninklijk besluit van 19 december 1967 niet in strijd met de gemeenschapsbepalingen. Zij bevatten geen enkele discriminatie ten aanzien van de onderdanen van de andere Lid-Staten."

Volgens de *Commissie van de Europese Gemeenschappen* dient het Hof de prejudiciële vragen aldus te herformuleren, dat het enkel uitspraak hoeft te doen over de uitlegging van de door de nationale rechter aangehaalde bepalingen van gemeenschapsrecht.

Zij is evenwel van oordeel dat de artikelen 8 en 65 van het Verdrag volstrekt irrelevant zijn voor de uitspraak in het hoofdgeding, daar zij respectievelijk betrekking heb-

ben op de overgangsperiode voor de zes oorspronkelijke Lid-Staten en op het geval dat een Lid-Staat de onderdanen van verschillende andere Lid-Staten discriminerend behandelt.

Er dient dan ook slechts uitlegging te worden gegeven van de verdragsbepalingen betreffende de gelijke behandeling, de vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten.

Het door het RSVZ verdedigde standpunt berust op het beginsel van de territorialiteit van de stelsels van sociale zekerheid, welk beginsel gold tot aan de totstandkoming van de gemeenschapsverordeningen tot coördinatie van de verschillende nationale stelsels. Uit artikel 95 van de reeds aangehaalde verordening nr. 1390/81 van de Raad van 12 mei 1981 blijkt immers, dat aan deze verordening geen enkel recht kan worden ontleend voor een periode vóór 1 juli 1982.

Uit de arresten van 9 juli 1975 (zaak 20/75, D'Amico, Jurispr. 1975, blz. 891) en 28 juni 1978 (Kenny, reeds aangehaald) volgt evenwel, dat de Lid-Staten ook binnen de niet of nog niet door de gemeenschapsregeling beheerste gebieden die tot de uitsluitende bevoegdheid van de nationale wetgeving blijven behoren, gehouden zijn de grondbeginselen van het gemeenschapsrecht, en meer bepaald het discriminatieverbod, in acht te nemen.

Volgens vaste rechtspraak van het Hof, met name de arresten van 12 december 1974 (zaak 36/74, Walrave, Jurispr. 1974, blz. 1405, „werknemers"), 26 juni 1974 (zaak 2/74, Reyners, Jurispr. 1974, blz. 631, „vestiging"), en 3 december 1974 (Van Binsbergen, reeds aangehaald, „verrichten van diensten"), vormen de artikelen 48, 52 en 59 EEG-Verdrag op het gebied van het vrij verkeer van werknemers, het recht van vestiging en het verrichten van diensten de specifieke uitvoering van het in artikel 7 geformuleerde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit.

In het kader van de vrijheid van vestiging speelt het discriminatieverbod een directe en centrale rol (arrest van 12 februari 1987, zaak 221/85, Commissie/België, Jurispr. 1987, blz. 719), terwijl het Hof in het kader van het vrij verrichten van diensten ook verwijst naar maatregelen die „geëigend zijn de werkzaamheden van de dienstverrichter anderszins te beletten of te hinderen" (arrest van 3 december 1974, zaak 33/74, Van Binsbergen, reeds aangehaald). Dit onderscheid houdt verband met het specifieke doel van die twee door het Verdrag gewaarborgde vrijheden en meer bepaald met het feit dat de vrijheid van vestiging een optimale integratie beoogt van de betrokken persoon in de ontvangende Lid-Staat, wat een zo groot mogelijke assimilatie van de gemeenschapsonderdanen in deze Lid-Staat onderstelt.

Onder verwijzing naar de arresten van 12 maart 1974 (zaak 152/73, Sotgiu, Jurispr. 1974, blz. 153), 3 februari 1982 (Seco, reeds aangehaald), 27 maart 1985 (zaak 249/83, Hoeckx, Jurispr. 1985, blz. 973) en 15 januari 1986 (zaak 41/84, Pinna, Jurispr. 1986, blz. 1) beklemtoont de Commissie, dat het discriminatieverbod niet enkel betrekking heeft op rechtstreekse, maar ook op onrechtstreekse of verkapte discriminaties, dat wil zeggen „iedere verkapte vorm van discriminatie die, hoewel gebaseerd op schijnbaar neutrale criteria, in feite tot hetzelfde resultaat leidt" (arrest Seco, reeds aangehaald, r. o. 8).

De Commissie meent, dat de betwiste nationale regeling geen enkele rechtstreekse dis-

criminatie op grond van de nationaliteit van de betrokken personen inhoudt en dat derhalve dient te worden nagegaan of zij een onrechtstreekse discriminatie meebrengt.

Wat hiertoe moet worden vergeleken, is niet de situatie van de eigen onderdanen en die van de gemeenschapsonderdanen die het geheel van hun activiteiten als werknemer en als zelfstandige in België uitoefenen, maar de situatie van degenen die een activiteit als zelfstandige in België uitoefenen en vrijstelling van de bijdrageplicht genieten of integendeel van die vrijstelling worden uitgesloten op grond dat zij hun hoofdactiviteit als werknemer niet in België uitoefenen.

De verkapte discriminatie is bewezen indien uit een onderzoek blijkt, dat de uitsluiting van de vrijstelling van bijdrageplicht de gemeenschapsonderdanen eerder treft dan de eigen onderdanen en er voor dit verschil in behandeling geen objectieve rechtvaardigingsgronden bestaan.

In dit verband wil de Commissie beklemtonen, dat de stelling van het RSVZ een bijkomende financiële last meebrengt voor wie besluit zijn activiteiten een communautaire dimensie te geven; zowel de loontrekkende uit een Lid-Staat, die overweegt een nevenactiviteit als zelfstandige in België op te nemen, als de zelfstandige die in België werkzaam is en arbeid in loondienst in een andere Lid-Staat wil opnemen, zal immers financieel ongunstiger worden behandeld dan de onderdaan die zijn activiteiten in België concentreert.

Onder verwijzing naar de arresten van 28 november 1978 (zaak 16/78, Choquet, Jurispr. 1978, blz. 2293), 12 juli 1984 (zaak 107/83, Klopp, Jurispr. 1984, blz. 2971) en 10 juli 1986 (zaak 79/85, Segers; Jurispr. 1986, blz. 2375) stelt de Commissie, dat het Hof in dergelijke gevallen heeft geoordeeld, dat indien de betrokken nationale regeling als zodanig geen belemmering van het vrije verkeer van personen oplevert, zij toch als in strijd met het gemeenschapsrecht kan worden beschouwd, wanneer de toepassing ervan voor de betrokken personen een zodanige hindernis opwerpt, dat zij in feite inbreuk maakt op de vrije uitoefening van de door de artikelen 48, 52 en 59 EEG-Verdrag gewaarborgde rechten.

Van belang is, dat het Hof in die arresten rekening heeft gehouden met het feit dat de belemmeringen van het vrije verkeer van personen, bij gebreke van specifieke gemeenschapsregels ter zake, in werkelijkheid voortvloeiden uit de noodzaak bepaalde aspecten van het nationaal openbaar belang te vrijwaren, namelijk de verkeersveiligheid in de zaak Choquet en de goede rechtsbedeling in de zaak Klopp. Niettemin heeft het Hof gemeend, dat dergelijke maatregelen niet mochten uitmonden in een volledige uitholling van het recht op vrij verkeer, dat „mede de mogelijkheid omvat om... binnen de Gemeenschap meer dan één centrum van werkzaamheid in te richten en te behouden" (arrest Klopp, r. o. 19).

Dit beginsel moet a fortiori gelden wanneer de belemmering van het vrije verkeer niet bestaat in een beperking van de toegang tot de activiteit of de uitoefening ervan, doch in het opleggen van een financiële last die onevenredig groot is, daar er geen bijkomende bescherming van de betrokkene aan beantwoordt. Te dezen verwijst de Commissie naar de arresten van 9 juni 1964 (zaak 92/63, Nonnenmacher, Jurispr. 1964, blz. 585) en 5 december 1967 (zaak 19/67, Van der Vecht, Jurispr. 1967, blz. 446).

Wat meer bepaald het vrij verrichten van diensten betreft, beklemtoont de Commissie, onder verwijzing naar rechtsoverweging 10 van het arrest van 3 december 1974 (Van Binsbergen, reeds aangehaald) en naar de rechtsoverwegingen 14 en 17 van het arrest van 17 december 1981 (Webb, reeds aangehaald), dat de weigering van vrijstelling van de bijdrageplicht in casu niet gerechtvaardigd was door „specifieke eisen, gesteld ten einde voor dat type werkzaamheden [in België] geldende regels te kunnen toepassen", maar door de wil om enkel de in België gevestigde dienstverrichters voordelen te verschaffen.

De Commissie geeft in overweging, de prejudiciële vragen te beantwoorden als volgt:

„1) De artikelen 7, 52 en 59, eerste alinea, EEG-Verdrag moeten aldus worden geïnterpreteerd dat zij zich verzetten tegen elke rechtstreekse of indirecte discriminatie op grond van nationaliteit, door het toepassen van schijnbaar neutrale onderscheidingscriteria welke echter in feite tot hetzelfde resultaat leiden.

Met name kan zulks het geval zijn indien blijkt dat een stelsel van bijdragen voor zelfstandigen zoals door de Arbeidsrechtbank te Brussel beschreven, uitsluitend of hoofdzakelijk niet-Belgische EEG-onderdanen welke in België als nevenactiviteit arbeid anders dan in loondienst verrichten, van de vrijstelling van bijdrage uitsluit.

2) Een stelsel van bijdragen voor zelfstandigen zoals door de Arbeidsrechtbank te Brussel beschreven vormt in elk geval een onevenredig grote belemmering van het vrij verrichten van diensten, voor zover aan degene die deze vrijheid van dienstverrichting vanuit een andere Lid-Staat uitoefent doch daarnaast in zijn Lid-Staat van oorsprong een hoofdactiviteit in loondienst behoudt, een last wordt opgelegd die de dienstverrichter die zijn hoofdactiviteit in loondienst eveneens in België uitoefent, niet hoeft te dragen.

3) Een dergelijk stelsel vormt bovendien een onevenredig grote belemmering van het vrij werknemersverkeer voorzien door de artikelen 48 e. v. EEG-Verdrag, voor zover de niet-vrijstelling van bijdrageplicht berust op het feit dat de als hoofdactiviteit verrichte arbeid in loondienst in een andere Lid-Staat plaatsvindt."

Y. Galmot
rechter-rapporteur